Convergence – Igazságosság ökológiai korlátok közt

CONVERGE

grIndependent Intézet

SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME

A jelen kiadvány az alábbi, angol nyelvű kiadvány egyes részeinek fordítását tartalmazza:

Vadovics, E., Simon, M., és a CONVERGE Projekt Konzorcium Tagjai. 2012. Case Studies ('initiatives') Illustrating Contraction and Convergence. Equity within Limits in Theory and Practice. CONVERGE Deliverable 33. GreenDependent Intézet, Magyarország.

Letölthető: http://www.convergeproject.org/equityandlimitsebook vagy
http://intezet.greendependent.org/hu/node/161

A CONVERGE Projekt konzorciuma:
Vadovics Edina, Vadovics Kristóf, Milton Simon, Antal Orsolya, Boza-Kiss Benigna (GreenDependent Intézet, Magyarország)
Matthew Fortnam, Sarah Cornell (University of Bristol, Egyesült Királyság)
Bálint Balázs, György Pataki, Mária Tarnai (Szent István Egyetem, Magyarország)
Kristin Vala Ragnarsdottir, Sigrun Maria Kristinsdottir, Brynhildur Davidsdottir, Helga Ögmundardóttir (University of Iceland, Izland)
Harald Sverdrup, Deniz Koca (Lund University, Svédország)
Edith Callaghan, David Cook, Josefin Nyström (The Natural Step International, Svédország)
Cletus Babu, Charles Amirthan Christy, Naga Nagarajan (SCAD, India)
Alice-Marie Archer, Jenneth Parker, Ian Roderick (Schumacher Intézet, Egyesült Királyság)

Grafika, szerkesztés: FARM Stúdió

A CONVERGE projekt (*Rethinking globalisation in the light of Contraction and CONVERGEnce*) az Európai Unió 7. kutatás-fejlesztési keretprogramjának támogatásával valósult meg.

A kiadvány a Magyar Kormány támogatásával, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kezelésében a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap finanszírozásával jött létre.

CONVERGE projekt kiadványai a Creative Commons licenc alapján készülnek, így az adatok, információk közlésére a „Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd!" licenc érvényes.

A jelen kiadványról további információkat Vadovics Edinától kérhet:
edina@greendependent.org

A CONVERGE projektről további információkért, kérjük, forduljon a Schumacher Intézethez (info@schumacherinstitute.org.uk) vagy Magyarországon a GreenDependent Intézethez (info@greendependent.org) vagy keresse fel a project honlapját (www.convergeproject.org).

Tartalom

A Convergence értékelése 4

Kezdeményezések bemutatása és értékelése

Bokor közösség (Magyarország) 8

FRANK Water (Egyesült Királyság) 11

Gödöllői klíma-klub (Magyarország) 14

Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa (Magyarország) 17

Polgármesterek Szövetsége - Genova (Olaszország) 20

SCAD konyhakertek és gyümölcsfatelepítés (Tamil Nadu, India) 23

The Converging World (Az Összetartó Világ, Egyesült Királyság) 26

A Convergence értékelése[1]

Az alapfogalmak tisztázása

Az „Összehúzódás és Közelítés" (Contraction and Convergence™) elmélete egy tudományos alapokon nyugvó klímapolitikai keretrendszer, amelyet a Global Commons Institute dolgozott ki és terjesztett az ENSZ elé először 1990-ben, megoldási javaslatként arra, hogy hogyan lehetne az ember által kibocsátott szén-dioxid mennyiségét igazságosan és hatékonyan csökkenteni.

A CONVERGE projektben[2] végzett munkánk során az Összehúzódás és Közelítés fogalmakat a következőképen használtuk, illetve az alábbi kifejezésekkel helyettesítettük és tettük szélesebb körben érthetővé:

- Az Összehúzódás, azaz az Ökológiai korlátok figyelembe vétele olyan fejlődést jelent, amely figyelembe veszi az ökológiai, planetáris korlátokat, és célja, hogy azokat ne sértse, ne lépje túl, azokon belül történjen a fejlődés.
- A Közelítés, azaz Igazságosság olyan fejlődést jelent, amelynek célja, hogy az erőforrások (pl. élelem, tiszta levegő, ásványkincsek), és az erőforrások használata során keletkezett terhek (pl. szennyezések, klímaváltozás, valamint annak felelőssége, hogy a káros hatások csökkenjenek) egyenlőbben, igazságosabban legyenek elosztva helyi, nemzeti és globális szinten is.

Convergence: a CONVERGE projektben a ***Convergence*** szót új értelmezésben használjuk: magában foglalja mind az Ökológiai korlátok figyelembe vételét, mind pedig az Igazságosságra törekvést, így magyarul nehéz egy szóban kifejezni jelentését.

A ***Convergence*** keretrendszernek alapelve, hogy a Föld minden lakójának joga van a biokapacitás méltányos részére amellett, hogy alapvető emberi jogokkal is rendelkezik. *Öko-szociális* igazságosságon alapul, amely célja, hogy az anyagi és immateriális jólét országokon és generációkon belül és között is konvergáljon, kiegyenlítődjön és egy olyan szintre húzódjon össze, csökkenjen, amely a Föld eltartóképességét, azaz ökológiai kapacitását nem haladja meg.

A CONVERGE projektben kialakított *Convergence* leképezési, értékelési rendszer

Annak érdekében, hogy egy szervezet, program, közösségi kezdeményezés, közpolitika stb. megítélhető legyen abból a szempontból, hogy mennyire segíti elő az Ökológiai korlátokon belül megvalósuló Igazságosság felé való elmozdulást, a CONVERGE projekt során kialakítottunk egy egyszerű leképezési és értékelési rendszert. Az alábbiakban ezt mutatjuk be.

1 *Ez a dokumentum a GreenDependent CONVERGE projekt keretében részletesen angol nyelven publikált munkájának rövid magyar kivonata. A részletek lásd a következő linken elérhető angol nyelvű kiadványokban: http://intezet.greendependent.org/hu/node/161*

2 *Részletekért ld. http://www.convergeproject.org vagy http://intezet.greendependent.org/hu/node/6*

Az Ökológiai korlátok figyelembe vételének értékelése[1]

-1: a kezdeményezés[2] alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok említik ugyan az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat, de a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek semmit nem tesznek ezek gyakorlatba ültetése érdekében, sőt, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek ezeknek akár ellent is mondanak, azaz hozzájárulnak az erőforrás-használat vagy szennyezés növekedéséhez.

0: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentumok nem említik az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat, és a kezdeményezés fő céljai nem kapcsolhatók az erőforrások használatának, vagy a környezeti terhelések csökkentéséhez.

1: Implicit: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok nem említik kifejezetten (azaz explicit módon) az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat, azonban ezek egyéb fontos dokumentumokban megjelennek. Továbbá, annak ellenére, hogy a kezdeményezés alapdokumentumaiban nem található az ökológiai/erőforrás korlátokra utalás, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek között vannak egyértelműen az erőforrások használatának, vagy a környezeti terhelések csökkentésére törekvők.

2: Explicit: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok kifejezetten (azaz explicit módon) említik az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat, valamint a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek egyértelmű erőfeszítéseket tesznek az erőforrás-használat és/vagy környezeti terhelés csökkentése érdekében. A kezdeményezésnek elképzelhető, hogy vannak számszerűsített csökkentési céljai is.

3: Explicit + mérhető célok: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok kifejezetten (azaz explicit módon) említik az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat. A dokumentumok specifikus ökológiai korlátokat és/vagy csökkentési célokat is meghatároznak. A kezdeményezésnek átlátható módszere van az erőforrás-használat számítására és a csökkentés nyomon követésére (pl. indikátorokat használ).

4: Explicit + tudományos alapokon meghatározott mérhető célok: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok kifejezetten (azaz explicit módon) említik az erőforrás és/vagy ökológiai korlátokat. A dokumentumok specifikus ökológiai korlátokat és az elérhető (tudományos) információkon alapuló csökkentési célokat is meghatároznak. A kezdeményezésnek átlátható módszere van az erőforrás-használat számítására és a csökkentés nyomon követésére (pl. indikátorokat használ).

Az Igazságosság figyelembe vételének értékelése[3]

-1: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok említik ugyan az igazságosság/méltányosság elvét, de a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek semmit nem tesznek ennek gyakorlatba ültetése érdekében, sőt, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek az igazságosság és méltányosság elvének akár ellent is mondanak, azaz hozzájárulnak az igazságtalanság, egyenlőtlenség növekedéséhez.

1 *Az Ökológiai korlátok figyelembe vételének értékeléséhez a következő irodalmat használtuk fel: Vadovics 2009*

2 *A „kezdeményezés" szó utalhat bármilyen szervezetre, közpolitikára, intézkedésre, programra, projektre, filozófiára vagy egyéni illetve közösségi kezdeményezésre.*

3 *Az Igazságosság figyelembe vételének értékeléséhez a következő irodalmat használtuk fel: Agyeman J. et. al. 2003, Roderick, Jones 2008*

0: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentumok nem említik az igazságosság/méltányosság elvét, és a kezdeményezés fő céljai nem kapcsolhatók az igazságosság, egyenlőség növeléséhez, vagy a társadalmi különbségek csökkentéséhez.
1: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok nem említik kifejezetten (azaz explicit módon) az igazságosság/méltányosság elvét. Azonban annak ellenére, hogy a kezdeményezés alapdokumentumaiban nem található rájuk utalás, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek között vannak az igazságosságra, társadalmi különbségek enyhítésére vonatkozó törekvések.
2: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok nem említik kifejezetten (azaz explicit módon) az igazságosság/méltányosság elvét. Azonban egyéb fontos dokumentumokban, programleírásokban ezek megjelennek. Továbbá, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek között vannak az igazságosságra, társadalmi különbségek enyhítésére vonatkozó törekvések.
3: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok kifejezetten (azaz explicit módon) említik a jelen vagy jövő generációk közti igazságosság/méltányosság elvét, valamint ezek egyéb fontos dokumentumokban, programleírásokban is megjelennek. Továbbá, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek egyértelmű erőfeszítéseket tesznek az igazságosság/méltányosság, társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében.
4: a kezdeményezés alapvető küldetését és céljait meghatározó dokumentum vagy dokumentumok kifejezetten (azaz explicit módon) említik a jelen és jövő generációk közti igazságosság/méltányosság elvét, valamint ezek egyéb fontos dokumentumokban, programleírásokban is megjelennek. Továbbá, a kezdeményezéshez kapcsolódó tevékenységek egyértelmű erőfeszítéseket tesznek az igazságosság/méltányosság, társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében.

Ezek alapján vizsgáltunk meg 28 kezdeményezést a világ minden tájáról[1] és helyeztük el őket a ***Convergence*** leképezési, értékelési rendszerben *(angolul **Convergence** Map)*, ami egyfajta koordináta rendszer. A kezdeményezések bemutatása, és részletes indoklás arról, hogy miért pont így helyeztük el őket, az angol nyelvű CONVERGE e-könyvben található. A 28 közül 7 példa az indoklással együtt magyarul is olvasható a következő fejezetekben.

Felhasznált irodalom, hivatkozások

1. Agyeman J, Bullard RD. és Evans B. 2003. Just Sustainabilities. Development in an Unequal World. The MIT Press, Egyesült Államok. 367 old.
2. Roderick I., Jones N. 2008. The Converging World. In: Blewitt J. szerk. Community, Empowerment and Sustainable Development. The Converging World Series. Green Books Ltd., Egyesült Királyság. 204 old.
3. Vadovics E. 2009. Understanding and enhancing the contribution of low-carbon communities to more sustainable lifestyles. Thesis Prospectus. Budapest, Magyarország: Közép-európai Egyetem.

1 *A módszertan leírását részletesen ld. a CONVERGE projekt során készült e-könyvben.*

Igazságosság ökológiai korlátok közt: kezdeményezések

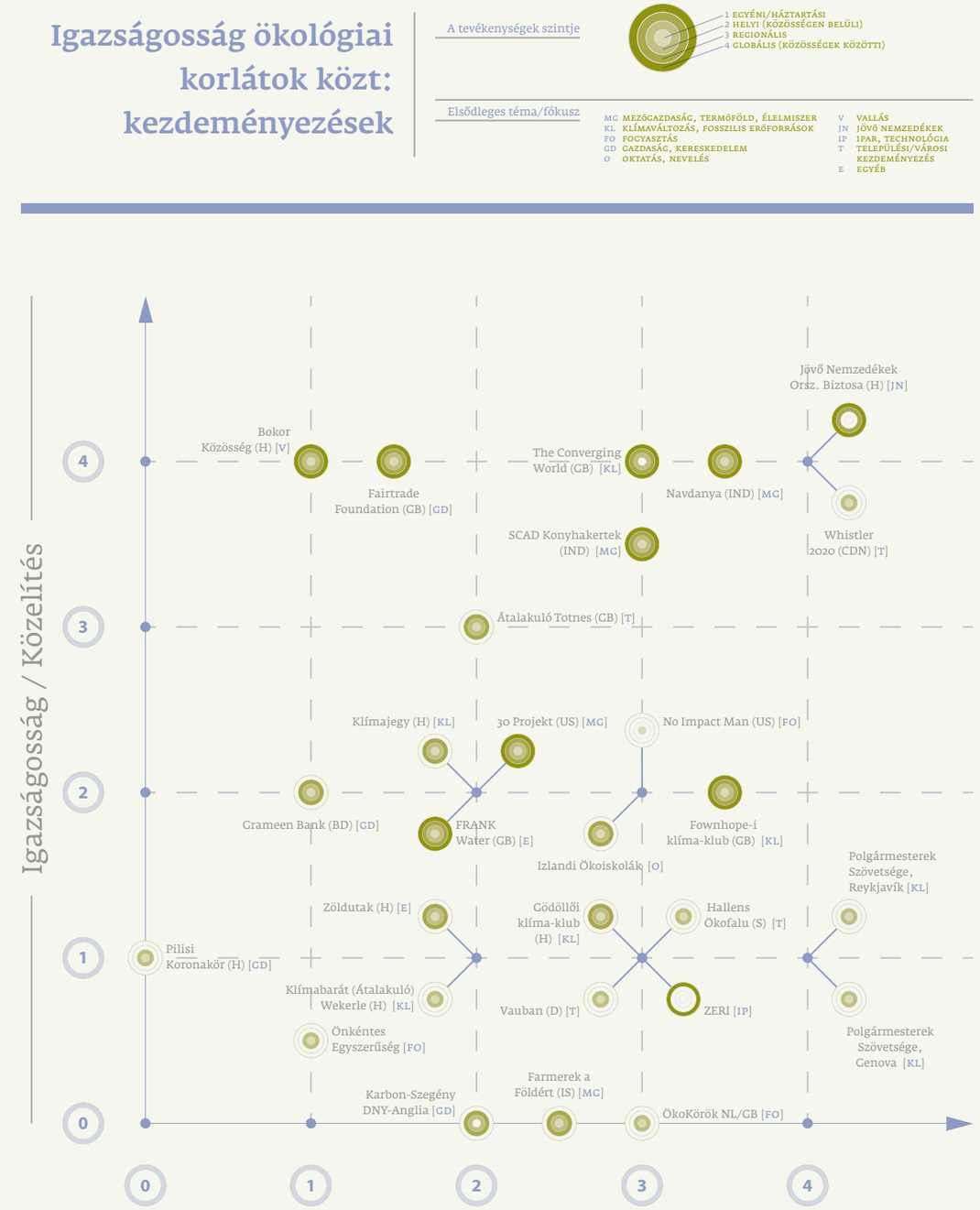

Bokor közösség (Magyarország)

Áttekintés

A Bokor egy hit- és közösség-alapú mozgalom Magyarországon. Nagyjából 12 fős kisközösségekből áll, amelyek tagjai rendszeresen összejönnek, valamint lehetőségük van az országban működő többi kisközösség tagjaival regionális és nemzeti rendezvényeken is találkozni. A kisközösségi találkozókat havonta egy-két alkalommal tartják, és elsősorban a Biblia tanulmányozásával foglalkoznak (jellemzően az Új Testamentumot olvassák), de egyéb témák is megvitatásra kerülhetnek, ld. személyes/kapcsolati dilemmák, aktuális események, környezetvédelmi ügyek stb. A taggá válásnak nincs hivatalos feltétele, bár sok tag hívő (általában római katolikus). A csoport három alapelve: adni, szolgálni és erőszakmentesen élni.

Kontextus: A megoldandó probléma

A Bokor közösséget a 40-es években, a kommunista rezsim alatt, a római katolikus egyházon belül indította egy piarista pap és tanár, Bulányi György. A kezdeményezés legfontosabb célja az volt, hogy a kommunista diktatúra ideje alatt megőrizzék a keresztény hitet, a keresztény értékeket és életfelfogást. A mozgalmat a katolikus egyház radikális ágának tartották (bár nem katolikusok is csatlakozhattak). A Bokor közösség tevékenységében a keresztény tanításokon alapuló három fő területre koncentrál, amelyeket a mozgalom tagjai mindennapi életükben is igyekeztek megvalósítani:

- adni és megosztani (adni, amíg nincs szegényebb nálad; adni nem csak abból, ami a szükségleteink kielégítése után felesleg marad, hanem abból is, amire szükségünk van – azaz helyben és a fejlődő országokban is segíteni a szegényeket);
- szolgálni – önkéntes „kicsiség” (nem vállalni hatalommal járó pozíciót vagy hivatalt = egyenlőség); és
- erőszakmentesen élni (a tagok megtagadják az erőszak használatát, legyen szó testi vagy verbális erőszakról, ami egyúttal azt is jelenti, hogy visszautasítják a kötelező katonai szolgálatot, és ha kell, inkább a börtönt is vállalják emiatt).

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

A Bokor közösség célja egy jobb és igazságosabb társadalom létrehozása (pl. az erőforrások megosztásán és a szegénység enyhítésén keresztül) az egyén viselkedésének megváltoztatásával, aszerint, ahogy Jézus tanította az Új Testamentum evangéliumaiban. Az egyéni viselkedésváltozásban segítenek a rendszeres csoporttalálkozók és a csoporttól kapott támogatás. A mozgalom működésében ez kulcsfontosságú.

A mozgalmat alapító Bulányi György hitt abban, hogy a nagyobb, akár világméretű közösség is megváltoztatható az egyén viselkedésének megváltozásán keresztül. A végső cél tehát a nagyobb közösség átalakulása az egyén szintjén történő változtatásokon keresztül.

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

A Bibliában szerepel, hogy az emberiség gondozza/uralja a Földet (fordítástól függ, hogy melyik kifejezéssel találkozunk). A CONVERGE projektben megkérdezett Bokor tagok szerint ez azt jelenti, hogy az embereknek vigyázniuk kellene a bolygóra. Bár a Bokor legfontosabb irataiban nincs külön említve, hogy az erőforrások és a bolygó kapacitása véges lenne, utalnak arra, hogy erkölcsi kötelességünk Isten alkotásának védelme.

Az „adni” és „megosztani” Bokor-elvek nem csak az igazságosság/közelítés szempontjának felelnek meg, hanem az ökológiai korlátok/összehúzódás aspektusának is, mivel mindkettő az önkéntes egyszerűségre[1] és a nálunk szegényebbek támogatására helyezi a hangsúlyt. A mozgalom tagjai rendszeresen adnak, és nem csak akkor, ha feleslegeik vannak. Továbbá, a tagok hisznek abban, hogy az egyén akkor lesz boldog és elégedett életével, ha vallásos meggyőződését a gyakorlatba ülteti, azaz a jól-létet és boldogságot egy nem anyagias, alacsony fogyasztású életmóddal, lényegében „önkéntes egyszerűséggel” éri el.

Igazságosság/Közelítés:

A Biblia tanításait követve a mozgalom tagjai vallják, hogy az embereknek a náluk szegényebb rászorulókkal meg kellene osztaniuk erőforrásaikat és javaikat, nem csak a saját közösségükben és országukban, de a fejlődő országokban élőkkel is. Ezért a Bokor közösség tagjai már a 70-es évek óta önkéntes adományokat küldenek egy indiai kezdeményezésnek, a Gujarat-i Oktatási Társaságnak (Gujarat Education Society), amelyet egy jezsuita szerzetes, Cedric Prakash vezet. Céljuk a szegény gyerekek oktatásának támogatása – szeretnék a gyermekeknek megadni a lehetőséget, hogy felnőve a falvak tanult vezetőivé válhassanak. A mozgalom és az indiai szervezet képviselői állandó kapcsolatban állnak egymással.

Jelen állapot és hatás

A kezdeményezés némileg lendületét vesztette az évek során, részben a Magyarországon 1990-ben bekövetkezett politikai változásoknak köszönhetően. A közösség néhány tagja már nem látta maga előtt a kezdeti célt, elvesztette motivációját, és többen ki is léptek (ma nagy-

1 *Az önkéntes egyszerűségről bővebben ld.: http://kislabnyom.hu/sites/default/files/letolt/49.kislabnyom_hirlevel_2013febr28.pdf*

jából 1500–2000 tagja van a közösségnek, de a tagságot nem tartják nyilván). Ennek ellenére a Bokor közösség eredeti céljai nem változtak.

Míg néhány kisközösség helyben kezeli és osztja szét az adományokat, a Bokor mozgalom tagjai két alapítványt is létrehoztak a tagok és csoportok adományainak kezelésére. A két szervezet közül az egyik a hazai adományokkal foglalkozik, a másik pedig a fejlődő országoknak szánt támogatásokkal; Indiába és Dél-Amerikába (Peruba és Argentínába) is küldenek pénzt, ahol az egyik Bokor tag közösségfejlesztő munkában vesz részt.

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.bokorportal.hu/
II. Az alapító Bulányi György oldala: http://www.bulanyi.hu/
III. Hazai Rászorulók Alapítvány: http://www.bokoralap.hu/bhra_index.html
IV. Harmadik Világ Alapítvány: http://www.bokoralap.hu/hva_index.html

FRANK Water (Egyesült Királyság)

Áttekintés

Az Egyesült Királyságban székelő FRANK Water kezdeményezést Katie Alcott alapította azután, hogy egy Indiában tett látogatása során szennyezett ivóvíztől vérhasfertőzést kapott. Az volt az elképzelése, hogy hazájában „etikus” ásványvíz árusításába kezd, és az így megtermelt profitból tiszta ivóvizet biztosít India leginkább nélkülöző falvainak. Céljai megvalósítására 2005-ben létrehozta non-profit társadalmi vállalkozását és a hozzá kapcsolódó jótékonysági szervezetet.

Kontextus: A megoldandó probléma

A Millenniumi Fejlesztési Célok (Millenium Development Goals) között többek között az is szerepel, hogy 2015-re felére kell csökkenteni azoknak az embereknek a számát, akik nem jutnak biztonságos ivóvízhez és környezetükben az alapvető higiénia feltételek sem adottak. Bár ezt sikerült elérni, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) becslése szerint még mindig 3.575 millió ember hal meg évente a szennyezett vízzel terjedő betegségekben - vagy azért, mert nem megfelelőek a higiéniai körülmények, vagy mert nincs a tisztálkodáshoz használható tiszta víz és nem biztonságos az ivóvíz sem. Nem csak a szennyezett vízzel terjedő betegségek jelentenek komoly terhet a lakosság számára, hanem a víz megszerzése is: a fejlődő országokban nők és gyerekek milliói töltenek órákat minden nap azzal, hogy vizet hozzanak a családjuknak gyakran nem biztonságos víznyerő helyekről.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

A FRANK Water úgy teremti elő a „tiszta víz” projektek támogatásához szükséges pénzt, hogy palackozott vizet, újratölthető vizespalackokat és víztartályokat értékesít az Egyesült Királyságban a „FRANK Water Products” (FRANK Water Termékek) nevű non-profit társadalmi vállalkozáson keresztül, amely a nyereségét 100%-ban a „FRANK Water Projects” (FRANK Water Projektek) nevű jótékonysági szervezetnek adományozza. Ez utóbbi szervezet a pénzből díjalapú, a közösség által birtokolt és üzemeltetett víztisztító projekteket támogat (általában ultraibolya csírátlanító és fordított ozmózisos technológiával működő vízszűrő rendszereket), elsősorban Indiában. A FRANK Water eddig kb. 70 ilyen programot finanszírozott és többszázezer vidéki indiainak segített tiszta vízhez jutni.

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

Bár a FRANK Water bevétele palackozott víz és újratölthető vizespalackok árusításából származik, a szervezet tudatában van annak, hogy szükség van az erőforráshasználat csökkentésére. *„A FRANK Water felismeri, hogy ellentmondás van a fejlett országok vízfogyasztása és a fejlődő országokban tapasztalható ivóvízhiány között”.*

"A FRANK Water nem kívánja a palackozott víz eladását növelni – ugyanakkor a FRANK Water hozzáállása pragmatikus, és elfogadja, hogy az ásványvízpiac létezik és valószínűleg még jóideig létezni is fog. Ezért annyit kér a vásárlóktól, hogy ha palackozott vizet isznak, válasszák a FRANK Water termékeit és így egy apró gesztussal segítsék nagy változásokat eredményező munkáját".[1]

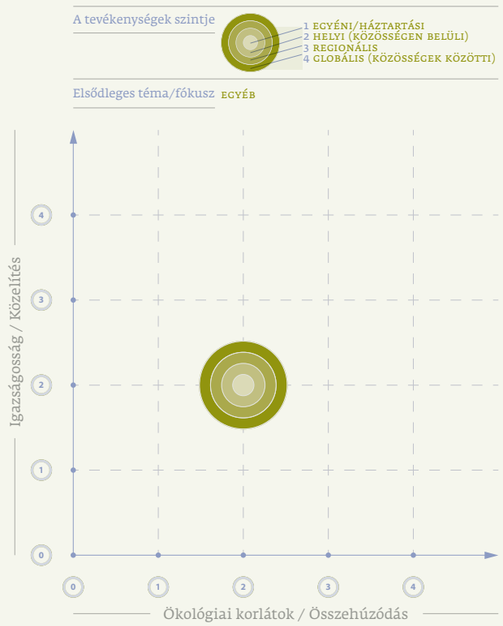

A szervezet helyi forrásból szerzi – nem pedig messziről szállíttatja - az árusításra kerülő vizet, és külföldre sem exportálnak. A vizet elsősorban helyi vásárlóknak értékesítenek (a forrás 150 mérföldes körzetében élőknek). Támogatják a palackok újrahasználatát és újrahasznosítását, szorgalmazzák a nyilvános ivókutak helyreállítását, cseréjét és javítását és „Free Fill" (ingyenes újratöltés) programjukkal ösztönzik a palackok újratöltését azokon a nyilvános rendezvényeken, ahol ők is jelen vannak. Felsorolt tevékenységeivel a FRANK Water aktívan igyekszik csökkenteni a palackozott víz fogyasztását, ugyanakkor termékeivel szeretné biztosítani az etikus választást azoknak, akik ásványvizet kívánnak vásárolni.

Igazságosság/Közelítés:
Míg a generáción belüli és generációk közötti igazságosságról nem kifejezetten esik szó a kezdeményezés irodalmában, a FRANK Water tevékenysége, vagyis hogy a víz eladásából származó profitból a fejlődő országokban az emberi fejlődéssel kapcsolatos projekteket támogat, egyértelmű példája annak, hogy egy társadalmi vállalkozás és jótékonysági szervezet hogyan tudja alkalmazni globális szinten az igazságosság /közelítés alapelveit. A FRANK Water által támogatott víztisztító projekteket *„a közösség birtokolja és működteti, és a projektekben a közösségi tulajdonon, az oktatáson és a hosszútávú működésen van a hangsúly. Minden egyes projektet az adott falu lakói irányítanak és működtetnek, és a fenntarthatóság érdekében egy megfizethető díjat is szabnak, amely abban segít, hogy a közösség lehető legtöbb tagja használja a szolgáltatást a jövőben is."*[2]

Jelen állapot és hatás

A FRANK Water eddig 70 programot finanszírozott és nagyjából 400.000 emberen segített, elsősorban a délkelet-indiai Andhra Pradesh államban. Nemrég Ghánában, egy iskolában indítottak kísérleti víztisztító projektet.

1 *http://www.frankwater.com/wp-content/uploads/2010/12/FRANK-Water-Philosophy.pdf (2012.szept.)*
2 *http://www.frankwater.com/what-we-do/ (2012. máj.)*

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.frankwater.com
II. The FRANK Water Eco-Policy (2010–2011) *[A FRANK Water kezdeményezés környezetvédelmi politikája]*: http://www.frankwater.com/wp-content/uploads/2010/12/FRANK-Water-Philosophy.pdf (2012. szept.)
III. Oppenheim L. 2010. Interjú a FRANK Water alapítójával, Katie Alcott-tal: http://www.treehugger.com/green-food/katie-alcott-of-frank-water-on-being-an-insider-rebel-within-the-bottled-water-industry-interview.html (2012. jún.)
IV. 2010. A WOMAD rádió interjúja Katie Alcott-tal, a FRANK Water alapítójával: http://www.youtube.com/watch?v=EEMoGTiq1tc (2012. jún.)

Gödöllői klíma-klub (Magyarország)

Áttekintés

A Gödöllői klíma-klub egy kicsi, önkéntes, alulról szerveződő csoport, melyet a GreenDependent Egyesület indított 2009-ben Gödöllőn. A klub elsődleges célja, hogy a tagok széndioxid-lábnyomát (más szóval, karbon-lábnyomát) csökkentsék. A klíma-klub a „Szokásaink megváltoztatása" (Changing Behaviour) elnevezésű európai uniós (FP7) kutatási program mintaprojektjeként indult, mely azt vizsgálta, hogyan lehet a háztartási energiafelhasználás területén hosszantartó viselkedés-változást elérni. A mintaprojekt sikerét mutatja, hogy a klub azóta is folyamatosan működik, egyre növekvő taglétszámmal.

Kontextus: A megoldandó probléma

A klíma-klub célja a háztartások klímatudatosságának növelése, a háztartási fogyasztás és a klímaváltozás közötti kapcsolat megértése, elfogadása, és így a mindennapi fogyasztás és életmód kapcsán történő kibocsátásokért való felelősségvállalás erősítése. Az Európai Unióban a háztartások átlagosan az energiafelhasználás 26,5%-áért felelősek, Magyarországon ez az arány azonban magasabb. A magyar háztartások ugyanis a teljes energiafogyasztás 34%-át használják fel[1], és az ország össz-CO_2 kibocsátás 30%-áért felelősek[2].

Mivel a fent említett kutatási projekt eredményei azt mutatták, hogy az energiafogyasztás megváltoztatásában a csoportoknak nagyon fontos szerepük van, a klub elindításakor a GreenDependent Egyesület az ÖkoKörök (EcoTeams), a CRAG-ek (Karbon-Kibocsátást Csökkentő Akciócsoport) és Átalakuló Városok[3] módszertanából, gyakorlatából merített inspirációt a „kísérleti" mintaprojekthez. Az alábbi táblázat összefoglalja, hogy a kis csoportok, mint pl. a klíma-klub, hogyan tudnak a viselkedésváltozás bizonyos korlátainak leküzdésében segíteni.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

A Gödöllői klíma-klub tagjai havonta találkoznak. Ezeken az alkalmakon a klímaváltozásról, energiafogyasztással kapcsolatos témákról, ötletekről beszélgetnek, aggodalmaikat kötetlen keretek között vitatják meg, miközben fairtrade teát és házi sütiket fogyasztanak. A klubtagok igyekeznek fogyasztásukat és kibocsátásukat nyomon követni a GreenDependent által fejlesztett, és a tagok által tesztelt karbon-kalkulátor segítségével. A klub-találkozók lábnyomát szintén számolják, és alkalomadtán gyümölcsfákat ültetnek egy helyi közösségi kertben a kibocsátás ellentételezésére.

1 *Az EU-s adatok forrása: http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/final-energy-consumption-by-sector-5 (2012. jún.) A magyar adatok forrása: 2010-es KSH adattáblák, http://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/tsdpc320.html (2012. szept.)*

2 *Forrás: Novikova A. és Ürge-Vorsatz D. 2008. Szén-dioxid kibocsátás-csökkentési lehetőségek és költségeik a magyarországi lakossági szektorban. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Budapest*

3 *Magyar nyelven mindegyik kezdeményezésről található összefoglaló a következő linken elérhető kiadványban: http://kislabnyom.hu/sites/default/files/letolt/koordinator_utmutatoii_web.pdf*

Kapacitások	Leírás	A viselkedésváltozás korlátai	Hogyan járulhat hozzá a Gödöllői klíma-klub a korlát megszűntetéséhez
Egyéni/ személyes	Az egyén tudása, a probléma megértése, cselekvési hajlandóság és képesség, értékrend, készségek és, lelkesedés	Tudás hiánya, cselekvési hajlandósság és készség hiánya, tehetetlenség érzése	Tudás megosztása és fejlesztése; Tanácsadás, képességek fejlesztése, motiváció és lelkesítés; A tagok láthatják, hogy mások is elkötelezettek; A tagok megbizonyosodhatnak arról, hogy a „zöld életmód" normális.
Infrastrukturális	Létesítmények és infrastruktúra, melyek biztosítják a fenntartható életmód kialakítását és gyakorlását	Jelenlegi társadalmi-technológiai rendszerek	Tudásbázist és hálózatot hoz létre a közösség karbon-intenzitásáról és az elérhető karbon-szegény megoldásokról. Az épített infrastruktúrára gyakorolt hatás jelenleg limitált.
Közösségi/ szervezeti	A hivatalos szervek és szervezetek értékrendje, az általuk képviselt értékek	Társadalmi szokások, támogatottság hiánya	Megkérdőjelezi a jelenlegi társadalmi berendezkedést és intézményrendszert. Megváltoztatja a beidegződött normákat/elvárásokat, és támogató környezetet biztosít a jelenlegi életmód megváltozatásához.
Kulturális	A fenntarthatóság és karbon-szegény életmód jogosultsága a közösségben	Társadalmi dilemmák, tanácstalanság, tehetetlenség-érzet	Közösséget hoz létre, melyben az egyének szívesen változtatnak az életmódjukon, és ezt mások számára is népszerűsítik. Ezáltal jogosultságot teremt a fenntartható és karbon-szegény életmódnak és értékrendnek.

1. táblázat: Hogyan segítik a kis csoportok a viselkedési akadályok leküzdését[v]

A klub céljai az idő előrehaladtával kiegészültek azzal, hogy a klub tagjai szeretnének tágabb közösségük zöldítéséért, klímabarátabbá tételéért is tenni. Ennek érdekében közösségi rendezvényeken vesznek részt (pl. helyi fesztivál) információs standdal, illetve szerveztek civil szervezetekkel együtt különböző rendezvényeket, pl. családi akadályversenyt, klímaébresztő filmvetítést, palánta és magcserét. A jövőben céljuk, hogy ezeket erősítsék, illetve további érintetteket is bevonjanak a klímabarát életmódról, településről szóló dialógusba

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

A kezdeményezés elsődleges célja a kibocsátás-csökkentés, azaz a klíma-klub tagjainak karbonlábnyom- csökkentése. Ugyanakkor a tagok támogatják is egymást a lábnyom-csökkentésben, információkat és tudást osztanak meg a környezettudatos életmóddal, karbonlábnyom-csökkentéssel kapcsolatban. Mindeközben helyi, gödöllői eseményeken szélesebb körben is népszerűsítik a fenntartható a életmódot. A tagok célja, hogy ne csak az egyes háztartások, hanem a helyi közösség környezetre gyakorolt hatása, azaz karbon- és öko-lábnyoma is csökkenjen. Konkrét kibocsátási célértékeket eddig nem határoztak meg.

Igazságosság/Közelítés:

Ha karbon-lábnyomunkat, és ezzel saját környezetre gyakorolt hatásunkat csökkentjük, egyúttal azért is teszünk, hogy az emberiség rendelkezésére álló erőforrásokból másoknak is jusson, helyi és globális szinten is. Mivel Gödöllőnek van egy indonéz testvérvárosa, egyes tagok hosszútávú célja, hogy az ottani közösséggel kapcsolatba lépjenek.

Az igazságosságot segíti a klub úgy is, hogy tudásukat a tagok egymással megosztják, termékeket adnak vagy cserélnek, segítenek egymásnak (pl. növény- és magcsere, autómegosztás). A döntések során mindenki véleménye és ötlete számít, a részvételi demokrácia alapelveire építve.

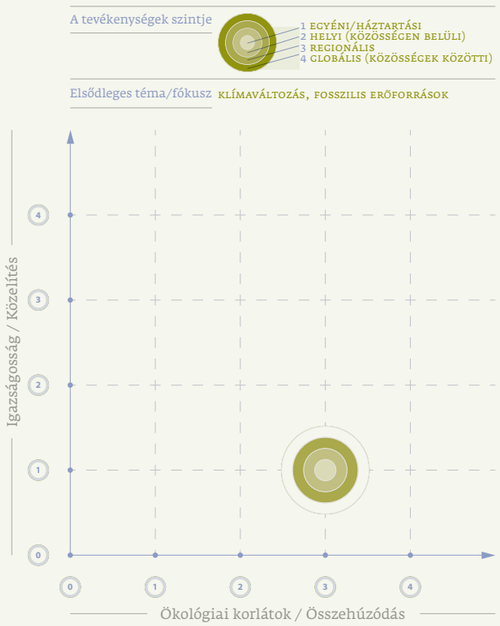

Jelen állapot és hatás

Egy-egy találkozón átlagosan 15-25 ember vesz részt, de a klub levelezőlistáján ennél jóval többen regisztráltak (kb. 200 fő). A legtöbb tag rendszeresen számítja és követi lábnyomát, beszámol sikereiről és a nehézségekről, ezzel további ötleteket adva a többieknek.

A klíma-klub csatlakozott egy hasonló kezdeményezéseket tömörítő, informális hálózathoz (a Klímabarát hálózatok és kisközösségekhez, azaz a KLIKK-hez). A Gödöllői klíma-klubnak testvér-klubja is van az Egyesült Királyságban, a Karbon Kibocsátást Csökkentő Akciócsoport (Fownhope Carbon Reduction Action Group). Ez a két kapcsolat kulcsfontosságú volt a klubidentitás kialakításában és megerősítésében, valamint inspirációt adott távlati tevékenységek és célok meghatározásához is.

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.klimaklub.greendependent.org

II. Információ a Gödöllői klíma-klubról a Changing Behaviour kutatási projekt honlapján: http://www.energychange.info/six-best-practice-pilots (2012. szept.)

III. Vadovics E, Antal O. 2011. Klímabarát háztartásoktól a klímabarát közösségekig. Útmutató szervezőknek. GreenDependent Fenntartható Megoldások Egyesülete, Magyarország. 104 old. Letölthető: http://kislabnyom.hu/sites/default/files/letolt/koordinator_utmutatoii_web.pdf (2013. szept.)

IV. Almássy T, Farkas M, Kovács B, Wheatley T. 2011. KLIKK – Klímabarát hálózatok és kisközösségek. Független Ökológiai Központ Alapítvány, Magyarország. 32 old. Letölthető: http://lmv.hu/files/klikk_kiadvany.pdf (2012. jún.)

V. Vadovics E, Heiskanen E. 2010. Understanding and enhancing the contribution of low-carbon communities to more sustainable lifestyles: the case of the Gödöllő Climate Club in Hungary. Poszter prezentáció az ERSCP-EMSU konferencián. Delft, Hollandia, 2010. okt. 26–29. Letölthető: http://www.klimaklub.greendependent.org/kutatasi_eredmenyek/ClimateClub_poster%20presentation_ERSCPEMSU%20conf_2010Delft.pdf (2012. jún.)

Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa (Magyarország)

Áttekintés

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Irodája 2007-ben nagyrészt a Védegylet támogatása és lobbi-tevékenysége, valamint Sólyom László, akkori köztársasági elnök elkötelezettsége eredményeként alakult meg az Országgyűlés állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (azaz az Ombudsman törvény) módosításával. Az első biztost 2008 májusában választotta meg az Országgyűlés, míg az iroda - kb. 40 munkatárssal - 2008 decemberében kezdte meg működését.

2012. január 1-től azonban megváltozott a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának státusza az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvényben foglaltak alapján (részleteket lásd lent). A jelen leírásban elsősorban a 2011. december 31. előtti helyzetet értékeljük.

Kontextus: A megoldandó probléma

A Védegylet 2000-ben kezdett lobbizni annak érdekében, hogy a jövő generációk érdekeit és jogait magas szinten felhatalmazott képviselő és iroda védje és képviselje, hogy ezzel pótolják a magyar törvényalkotás hiányosságát e téren.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

Az Ombudsman elsődleges feladata, hogy mintegy független megfigyelőként működjön (azaz egy olyan országgyűlési szerv legyen, mely független a kormánytól, és bár döntéshozatali joga nincs, teljes hozzáférése van az adminisztratív információkhoz). A biztos és az iroda feladata, hogy azokat az alapjogi kereseteket megvizsgálja, melyek a környezet védelmével vagy „az egészséges környezethez való alapvető jog védelmével" kapcsolatosak. Másik fontos feladata a közérdek képviselete a parlamentben. Végül feladata, hogy kutatást és tanulmányokat végezzen vagy kezdeményezzen olyan témákban, melyek a jövő generációk szempontjából fontosak lehetnek, azaz pl. fenntarthatósággal kapcsolatos témákban. Összefoglalva, a jövő nemzedékek biztosának feladata: a nemzedékek közötti igazságossággal kapcsolatos vizsgálatok indítása, érdekképviselet, stratégiai tervezés, kutatások végzése[1].

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának 2010-es éves jelentése egyértelműen elismeri az ökológiai korlátok létezését. *„Napjainkra világossá vált, hogy jelenlegi életmódunk nem fenntartható – a készletek nagysága, illetve megújulási, újratermelődési üteme nem tud lépést tartani a jelenlegi es egyre fokozódó termelési es fogyasztási igényekkel, ami az erőforrások kimerülését, az ökoszisztéma-szolgáltatások*

1 http://jno.hu/hu/ (2013. júl.)

akadozását okozza, végzetes társadalmi és gazdasági folyamatok sorát indítva el.” (II, 25. old.)

Az Iroda Magyarország ökológiai kapacitásának felmérését is kezdeményezte. Bár a jelentés nem határoz meg konkrét csökkentési célértékeket, ez és az Iroda tevékenysége általánosságban az ökológiai korlátok megsértésének problémáját és a felhasználás csökkentésének szükségességét nyíltan felvállalja (közvetetten az Iroda egyik fő programja, a „fenntartható helyi közösségek”, olyan tevékenységeket foglal magában, melyek a kistermeléshez és kis fogyasztáshoz kapcsolódnak). Az Iroda népszerűsítette a „zöld minimumok” elképzelést, vagyis a tudományos adatok alapján kiszámolt ökológiai korlátok betartását, melyeket semmilyen körülmények között nem szabadna átlépni. (II, 232. és 237. old.)

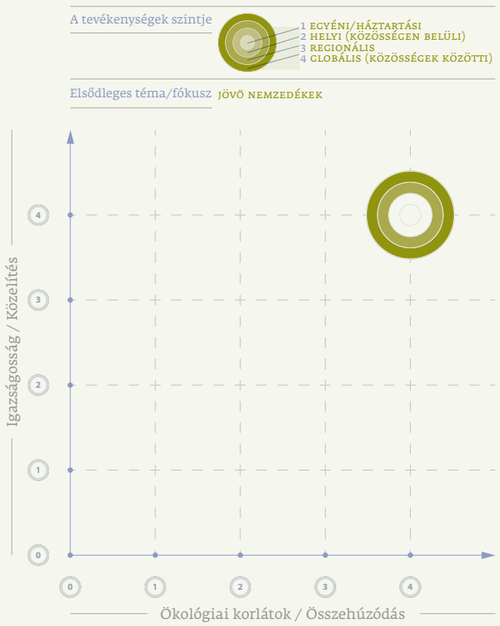

Annak érdekében, hogy „bemutassák a változást, amit a világon látni szeretnének”, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosi Irodájának dolgozói saját környezetvédelmi, szociális és gazdasági teljesítményüket is mérték. Zöld iroda programot alakítottak ki, és kidolgozták az Iroda energiahatékonysági tervét, melynek segítségével saját CO_2 kibocsátásukat csökkentenék.(II)

Igazságosság/Közelítés:
Ez a kezdeményezés kimondottan arra irányul, hogy a generációk közötti igazságosságot érvényesítse (a környezetre és a fenntarthatóságra kihegyezve). A generációk közötti igazságosság alapelvének jogi eszközökkel történő védelmének és gyakorlatba ültetésének egyedülálló és különleges példája, melyet államilag garantált jogok, források és felelősségek támogatnak. Az Iroda sikerességét mutatókkal jelzik, melyek közül több is az „igazságosság” mérésére vonatkozik (pl. a beérkező panaszok száma, a kezdeményezett jogi eljárások száma, a rendezvények száma a témában, azon kutatási projektek száma, melyet a jövő generációkkal kapcsolatos témák népszerűsítést, kutatást célozzák meg stb.)

Jelen állapot és hatás

Ahogy azt már fentebb is jeleztük, az új jogszabály alapján a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Irodája 2012. január 1-jén megszűnt. Feladatait jogutódként az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala vette át. A korábbi Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa a Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes lett, és munkatársainak száma 4 főre csökkent.

Az iroda hatása Magyarországon egyelőre korlátozott, elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a törvényalkotásban biztosítsa a befolyását, amikor a jövő nemzedékeinek jogairól van szó. Ugyanakkor, ne felejtsük el, hogy egy nagyon friss pozícióról és hivatalról van szó (mely még csak 4 éves, ráadásul 2012-ben komoly szervezeti átalakuláson ment át). Mindeközben számos panaszt sikeresen megvizsgált, valamint számtalan tevékenységet kezdeményezett. Az Iroda közbenjárásával többek közt a következő eredmények születtek(II, III):

- az érdi génbank nem szűnt meg;
- a Magyar Vízközmű privatizálását megakadályozták;
- kíváló minőségű termőterületen nem épült golfpálya és lakópark;
- a nyilvánosság számára elérhetővé vált a Kiotói Jegyzőkönyv kvótarendszerén alapuló CO_2-emisszió-kereskedelemből származó bevételek elosztásáról szóló információ;
- megállították egy lakott terület közelében tervezett nagy katonai radarállomás építését;
- számtalan alkalommal elérték, hogy a döntéshozatalban a részvételi jog érvényesüljön.

C. Pearce szerint[1] a jövő nemzedékek jogainak képviselete területén nemzetközi szinten Magyarországot jó példaként emlegetik: többek között a Világ Jövője Tanács (World Futures Council) munkájában, mely kampányt folytatott a jövő generációinak jobb képviselet érdekében a 2012-es Rio+20-as csúcsra való felkészülés részeként. A Tanács javaslata, hogy „jövő nemzedékeinek biztosait” nevezzenek ki, a konferencia záródokumentumának Nulladik Verziójában szerepelt. Emellett több ország is (pl. az Egyesült Királyságban működő Environmental Law Association[2]) megvizsgálta, hogyan lehetne a magyar mintát saját országukban alkalmazni.

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés weboldala: archiválva (a 2011. dec. 31-i állapotot tükrözve): http://jno.hu/hu/ Jelenlegi oldal: http://www.ajbh.hu/kezdolap

II. Fülöp S. 2011. Beszámoló a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának 2010. évi tevékenységéről. 350 old. Letölthető: http://beszamolo2010.jno.hu/JNO_beszamolo_2010.pdf (2013. júl.).

III. Fülöp S. 2011. Comprehensive Summary of the Report of the Hungarian Parliamentary Commissioner for Future Generations 2010. 45 old. Letölthető: http://jno.hu/report2010/jno_report_2010.pdf (2012. ápr.)

IV. Az iroda felállításának története: http://www.vedegylet.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=6 (2012. ápr.)

V. Science and Environmental Health Network [Tudományos és Környezetegészségügyi Hálózat]. 2008. Models for protecting the environment for future generations [Modellek a jövő nemzedékek környezetének védelmében]. International Human Rights Clinic, Harvard Law School. 46 old. Letölthető (angolul): http://www.sehn.org/pdf/Models_for_Protecting_the_Environment_for_Future_Generations.pdf (2012. ápr.)

1 *http://levego.hu/kapcsolodo_anyagok/a_magyar_zold_ombudsman_volt_vilagszerte_a_peldakep?utm_source=newsletter* (2012. ápr.)
2 *http://www.fdsd.org/wordpress/wp-content/uploads/UKELA-magazine-piece.pdf* (2012. ápr.)

Polgármesterek Szövetsége - Genova (Olaszország)

Áttekintés

A Polgármesterek Szövetsége (Covenant of Mayors vagy CoM) egy *"főáramú európai mozgalom, melyben helyi és regionális önkormányzatok vállalnak önkéntes kötelezettséget saját területükön az energiahatékonyság javítása és a megújuló energiaforrások fokozott hasznosítása iránt"*. Az olaszországi városok közül Genova az elsők között csatlakozott a programhoz 2009. február 10-én, Fenntartható Energia Akciótervét (Sustainable Energy Action Plan, SEAP) 2010. augusztus 5-én hivatalosan is elfogadta a Szövetség. Genova önkormányzata vállalta, hogy 2020-ra több mint 23%-kal csökkenti a város CO_2-kibocsátását.

Kontextus: A megoldandó probléma

Az Európai Unió klíma- és energiacsomagját 2008-ban fogadták el. Az Európai Bizottság azért indította el a Polgármesterek Szövetsége mozgalmat, hogy *"támogassa a helyi önkormányzatokat fenntartható energiapolitikájuk megvalósításában"*.[1]

A becslések szerint Európa energiafogyasztásának és szén-dioxid kibocsátásának 80%-a a városokhoz köthető[2].

Akciótervében Genova vállalta, hogy 2020-ra 23,7%-kal csökkenti CO_2-kibocsátását a 2005-ös bázisévhez képest, továbbá olyan intézkedéseket vezet be, amelyek hatására nő a politikai elkötelezettség az ügy iránt, javul a város infrastruktúrája, és az érintetteket is bevonják a kezdeményezésbe. Az akcióterv a SEAP ellenőrzésére és kezelésére vonatkozóan is tartalmaz részleteket. Ha az említett intézkedések nem valósulnak meg a SEAP-ban leírtak szerint, az önkormányzat 2020-ra évente plusz 538.014 tonna CO_2e-t[3] bocsáthat ki. Az elmúlt években a város által okozott környezeti terhelés növekedett, a lakóépületek alacsony energiahatékonyságának, a középületekben használt légkondicionálás terjedésének, valamint a közösségi közlekedés villamosításának következtében.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

A Szövetség aláíró tagjai vállalják, hogy megfelelő adminisztratív struktúrát alakítanak ki annak érdekében, hogy az önkormányzat karbon-lábnyomát csökkentsék. Továbbá vállalják, hogy létrehoznak egy Kiindulási Kibocsátás Jegyzéket (Baseline Emission Inventory), az energiafogyasztást és szén-dioxid kibocsátás felmérésére. Végül, be kell mutatniuk, majd meg kell valósítaniuk az akciótervet (SEAP), illetve figyelemmel kell követniük az elért eredményeket. 2010-ben Genova városa közzétette 10 pontból álló, fenntartható fejlődést előmozdító tervét, amelynek a SEAP is része. Az akcióterv 3 fő területet határoz meg a kibocsátások csökkentésére:

1. lakossági szektor – új, „zöldebb" építészeti szabályzat, fűtőrendszerek korszerűsítése, épületek hőszigetelése és a megújuló energia használatának jelentős növelése;
2. szolgáltatói szektor – a légkondicionáló rendszerek javítása, épületek hőszigetelése, épületautomatizálási technológiák használata; valamint
3. a helyi közösségi közlekedés fejlesztése, az autómegosztás és biciklizés népszerűsítése.

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

Genova önkormányzata elfogadta az EU 2007-es egyoldalú kötelezettségvállalásában megfogalmazott energiafogyasztási célkitűzéseket, melyek szerint Európa CO_2-kibocsátását 2020-ig legalább 20%-kal kell csökkenteni az 1990-es szinthez képest. A csökkentéssel megpróbálják elérni, hogy a klímaváltozás miatti globális átlag hőmérsékletemelkedés ne legyen 2°C-nál több. Genova felmérte jelenlegi energiahasználatát és CO_2-kibocsátását, valamint saját programokat dolgozott ki, célkitűzéseket, mérőszámokat és számszerűsített célokat határozott meg annak érdekében, hogy csökkenteni tudja a város kibocsátásait, és ígéretet tett arra, hogy az elért eredményekről beszámol.

Igazságosság/Közelítés:

A kezdeményezés irodalmában és programjaiban nem található kifejezett utalás a méltányosságra és igazságosságra. Ugyanakkor a SEAP-ban javasolt tevékenységek között szerepel, hogy a város polgárait és az egyéb érintetteket *"megkérdezik a fenntartható energiapolitikáról, ezzel is biztosítva, hogy a a döntéshozatal nyilvánosság bevonásával történjen. Így közelebb kerül egymásoz az önkormányzat és a lakosság, a helyi közösségek speciális igényeire időben és megfelelő módon lehet reagálnit, javul az átláthatóság, a lakosság hozzáférhet a pontos műszaki adatokhoz, illetve az érdeklődők az állami számvitel és átláthatóság alapelveiről is kapnak tájékoztatást"*[1]. A város tehát lépéseket tesz annak érdekében, hogy biztosítsa Genova polgárainak részvételi jogát azzal, hogy bevonja őket a fenntarthatósági programba, és azzal is, hogy az infrastrukturális és energiapolitikai fejlődés előnyeit ők is élvezhetik.

Jelen állapot és hatás

A CO_2-kibocsátásra vonatkozó csökkentési célok nőttek és az egyéb fenntarthatósági célkitűzések és tevékenységek is jelentősen bővültek 2001 óta, amikor az első Energiahatékonyságot Növelő Tervet felvázolták. A fent leírt intézkedések bevezetéséből eredő kibocsátás-csökkentési adatok 2012 elején hivatalosan még nem lettek jelentve a Szövetség felé[2].

1 *http://www.eumayors.eu/about/covenant-of-mayors_en.html (2012. júl.)*
2 *http://www.eumayors.eu/index_en.html (2012. máj.)*
3 *CO_2-egyenérték*

1 *http://www.urbancenter.comune.genova.it/sites/default/files/archivio/allegati/SEAP%20summary_0.pdf (2012. júl.)*
2 *http://www.covenantofmayors.eu/about/signatories_en.html?city_id=4926-overview (2013. szept.)*

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.eumayors.eu/index_en.html

II. A CoM aláíró tagjai: http://www.eumayors.eu/about/signatories_en.html

III. Bulkeley H. 2010. Cities and the Governing of Climate Change, Annual Review of Environment and Resources. *[Városok és a klímaváltozás kezelése, Éves áttekintés a környezet állapotáról és az erőforrásokról]* 35: 229 -253.

IV. van Staden M, Musco F. szerkesztők. 2010. Local Governments and Climate Change. Sustainable Energy Planning and Implementation in Small and Medium Sized Communities. Series: Advances in Global Change Research. Vol. 39. 1st edition. *[Helyi önkormányzatok és a klímaváltozás; Fenntartható energia tervezése és alkalmazása kis- és középméretű közösségekben. Sorozat: A globális változás kutatásának fejlődése, 39. kötet, 1. kiadás]*

SCAD konyhakertek és gyümölcsfatelepítés (Tamil Nadu, India)

Áttekintés

A SCAD (Social Change and Development, Társadalmi Változás és Fejlődés) egy Indiában, Tamil Nadu államban működő non-profit szervezet. Küldetése az emberek és közösségek támogatása abban, hogy kilábaljanak a szegénységből.

A fatelepítést és a konyhakertek létrehozását 2008-ban kezdték el. Mindkét program a szervezet legfontosabb tevékenységei közé tartozik, hiszen egyrészt sikeresen segítik a klímaváltozáshoz való hozzájárulás mérséklését, másrészt a hatásaihoz történő adaptációt, harmadrészt javítják a vidéki közösségek általános egészségi állapotát és táplálkozási szokásait. A fák alapvető szükségleteket elégítenek ki: táplálékot, tüzelőt, takarmányt és orvosságot biztosítanak; bevételt jelentenek a gazdáknak és az ökoszisztémát is védik a káros hatásoktól. A fák javítják a talaj minőségét, vízmegtartó képességét és termékenységét, árnyékot adnak, és ha kellő számban ültetik őket, a mikroklímára is hatással vannak, mert csökkentik a hőmérsékletet és növelik az eső előfordulásának valószínűségét. Amint megerősödtek, a fák nem igényelnek sok törődést, jól alkalmazkodnak az időjárási viszonyokhoz, és hosszú a hasznos élettartamuk is. Még több fa ültetésével és bio konyhakertek kialakításával a vidéki közösségek társadalmi és gazdasági feltételei hosszútávon javíthatók.

Kontextus: A megoldandó probléma

Tamil Nadu állam, ahol a SCAD tevékenykedik, Dél-Indiában található. Tamil Naduban 35 millió ember él naponta kb. 1 USD-ból, azaz a szegénység, az alapszükségletek kielégítése és a klímaváltozás hatásai (különösen az elsivatagosodás) komoly kihívást jelentenek. Tamil Nadu lakói már tapasztalják a klímaváltozás hatásait: a hosszantartó szárazságok, a kiszámíthatatlan monszun és az ebből fakadó, az élelmiszerellátás biztonságával kapcsolatos aggodalmak nehezítik életüket. Az élelmiszerárak folyamatosan emelkednek. A SCAD - az UNCCD és európai partnerei segítségével[1] - célul tűzte ki, hogy fenntartható megoldást találjon ezekre a problémákra. Végül úgy döntöttek, hogy a helyi közösségek bevonásával biokertek létrehozásába és gyümölcsfák telepítésébe kezdenek.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

Női önsegélyező csoportok közreműködésével a SCAD képzéseket tart a falvak lakói számára arról, hogyan lehet ökológiai gazdálkodásban zöldséget termeszteni, illetve hogyan kell

1 *További információ: http://desertification.wordpress.com/2008/06/29/india-kitchen-gardens-and-fruit-tree-afforestation-to-combatdrought-desertification-and-poverty-scad/ (2012. ápr.)*

komposztálni. A képzés résztvevői nem csak a kertészkedésről tanulnak, hanem például arról is, hogy a szürkevíz összegyűjtésével és használatával hogyan őrizzék meg értékes erőforrásaikat. Minden évben több ezer, a SCAD által beszerzett magcsomagot árusítanak megfizethető áron, de azok, akik nem tudnak fizetni, ingyen is kaphatnak valamennyit.

A kertészkedéshez hasonlóan a SCAD a faültetésről is képzést tart az embereknek (háztulajdonosoknak és gazdáknak egyaránt), mielőtt kiosztaná a saját csemetekertjeiben nevelt fákat. A faültetésben az önsegélyező és ifjúsági csoportok tagjai, diákok, tanárok és a megválasztott helyi vezetők is segédkeznek - mindannyian motiváltak és aktív szerepet vállalnak a helyi fejlődés előmozdításában. Az ő közreműködésük, befektetett munkájuk, tudásuk és szakértelmük létfontosságú az ültetett fák közösségi tulajdonban való gondozásához.

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:

A kezdeményezés egyértelműen és határozottan felismeri az ökológiai korlátokat, és igyekszik az erőforrásokat aktívan védeni és megőrizni. A SCAD bio konyhakertjei és faültető projektjei kiváló példái annak, hogy egy szegény, ugyanakkor fejlődő régió is választhatja a fenntartható fejlődés útját.

A SCAD indikátorokat is használ erőfeszítései nyomon követésére (például számon tartják, hogy hány fát ültettek és segítségükkel mennyi CO_2-t kötöttek meg), és azt is figyelemmel kísérik, hogy a konyakertek létrehozásával mennyivel sikerült csökkent az egyes terményekhez köthető élelmiszer-kilométerek számát.

Igazságosság/Közelítés:

A SCAD az emberek és közösségek alapvető szükségleteinek kielégítésével az igazságosságot és méltányosságot igyekszik megvalósítani egyéni, helyi és regionális szinten. Célja, hogy *„egy jobb társadalomban éljenek az emberek, ahol mindenkit megbecsülés, tisztelet, elismerés vesz körül, és mindenkinek egyenlő lehetőségei és jogai vannak”*[1]. Azzal, hogy a lakosságot bevonják a konyhakertes és faültetéses programok megvalósításába, hosszú távú lehetőségeket teremtenek a szegénységből való kiemelkedésre és a közösségek alkalmazkodóképességének, önállóságának növelésére. A SCAD indikátorokkal méri tevékenységei sikerességét (az említett programokban használt indikátorok például: a konyhakertekből származó jövedelem nagysága; a programok résztvevőinek napi zöldségfogyasztása – pl. fogyasztanak-e minimum 300

1 *http://www.scad.org.in/about-us/vision-and-mission/ (2012. ápr.)*

gramm zöldséget naponta; a nőkön és gyerekeken végzett egészségügyi vizsgálatok eredményei stb.).

Jelen állapot és hatás

A SCAD nagyjából 500 faluval működik együtt Tirunelveli, Tuticorin és Kanyakumari körzeteiben, Tamil Nadu államban. Minden évben átlag 100.000 őshonos fát ültetnek és 50.000 csomag magot vetnek el. Minden évben több, mint 5.000 mini zöldség vetőmagcsomagot osztanak szét, elsősorban nőknek, a női önsegélyező csoportokon keresztül. A kereslet a magcsomagok iránt folyamatosan nő[1]. A fenti tevékenységek eredményeképpen a gyermekkori alultápláltság csökken, a családok számára tápláló ételek váltak elérhetővé, sőt, eladásra is jut a terményekből, azaz bevétel is származik a gazdálkodásból.

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.scad.org.in
II. A programban résztvevők történetei a kezdeményezés honlapján: http://www.scad.org.in/what-we-do/health/kitchen-gardens/ (2012. júl.)
III. Rövid videók a SCAD projektjeiről, ld. konyhakertek, faültetés stb. http://www.youtube.com/user/SCADcharity (2012. júl.)

1 *http://www.youtube.com/watch?v=v8F7_ix_iAQ (2012. ápr.)*

The Converging World (Az Összetartó Világ, Egyesült Királyság)

Áttekintés

A The Converging World (TCW) egy, az Egyesült Királyságban létrehozott jótékonysági szervezet, amelyet John Pontin és Ian Roderick alapítottak 2006-ban. A TCW a fejlett világban élő közösségektől és egyénektől gyűjt adományokat és kölcsönöket, hogy az így szerzett pénzből a fejlődő országokban ellenőrzötten működő, megújuló energiát előállító projekteket finanszírozzon. A beruházásokból származó nyereséget olyan kezdeményezésekre fordítják, amelyek a tiszta, fenntartható és alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdasági fejlődést mozdítják elő.

Kontextus: A megoldandó probléma

A kezdeményezés által megcélzott elsődleges probléma az, hogy a társadalmi és gazdasági gondok, amelyeket részben a nemzetek és egyének közti igazságosság hiánya okoz, az emberi fejlődést akadályozzák. A TCW kifejezetten ezeket a társadalmi és gazdasági gondokat (ld. élelemhez, tiszta vízhez, energiához és oktatáshoz való hozzáférés hiánya) igyekszik enyhíteni a fejlődő világban úgy, hogy egy újraelosztási mechanizmust hoz létre, melynek segítségével a fejlett országok közösségeinek anyagi támogatását a rászorulóknak eljuttatja.

A kezdeményezés által megvalósított megoldás

A szegényebb országoknak felajánlott adományok és egyéb támogatások olyan brit magánszemélyektől és szervezetektől származnak, akik aktívan igyekeznek karbon-lábnyomukat és egyéb környezeti hatásaikat csökkenteni. Az adományozó szervezetek tehát egyszerre csökkentik kibocsátásaikat és támogatják a TCW-t. Az így összegyűlt alapból tiszta energiát előállító projekteket finanszíroznak a fejlődő világban, és a termelődő nyereség egy részét további hasonló kezdeményezésekbe fektetik.

A TCW három egyszerű alapelv mentén dolgozik:

- megújuló energiás projekt megvalósítása (pl. szélfarmok építésének támogatása Indiában);
- közösségek támogatása a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásban (a megújuló energiás projektek bevételének egy részét a fogadó ország közösségének adják, ezzel is segítenek a klímaváltozásra való felkészülésben és a szegénységi csapda kiiktatásában);
- a CO_2-kibocsátás csökkentése. (A TCW az Egyesült Királyságban tudatosságnövelő tevékenységet is folytat a klímaváltozás már most is érezhető hatásairól, és segít az embereknek kibocsátásaik csökkentésében.)

A források átcsoportosítása a gazdagabb országokból a szegényebb országokba megkönnyíti az energiához való hozzáférést és segít kitörni a szegénységből.

Convergence elemek

Ökológiai korlátok/Összehúzódás:
Bár a TCW-nek nincsenek számszerűsített csökkentési, összehúzódási céljai, a kezdeményezés egyértelműen segíti a fejlett országok kibocsátásának csökkentését úgy, hogy közben növeli a megújuló energiaforrásokhoz való hozzáférést a fejlődő országokban. A TWC célja tehát az, hogy az összegyűjtött támogatások és a megtermelt nyereség újraelosztásával a fejlett nemzetek karbon-lábnyomát csökkenti, a fejlődőkét pedig zöldíti. A CONVERGE projekt elfogadja, hogy az „igazságosság a bolygó ökológiai korlátain belül" akkor valósítható meg, ha egyes polgárok környezeti hatása csökken, másoké pedig, ennek megfelelően, akár (pl. alapszükségleteik kielégítése érdekében) nőhet is, azonban ennek a növekedésnek a lehető legfenntarthatóbb módon kell történnie.

Igazságosság/Közelítés:
A TCW explicit támogatja az igazságosság elvének alkalmazását. Küldetése szerint a „TCW *úgy járul hozzá [egy fenntarthatóbb világ kialakításához], hogy fejlődő és fejlett országokban segít és támogat közösségeket, amely támogatásnak köszönhetően közelebb kerülünk ahhoz, hogy a bolygó korlátain belül mindenki hozzáférhessen a számára szükséges erőforrásokhoz."*[1] A TCW ennek értelmében kifejezetten a társadalmi igazságosság növelésére koncentrál (pl. a környezetbarát energiaforrásokhoz való hozzáféréssel lehetőséget ad az emberek kezébe), és ezzel egy fenntarthatóbb fejlődési módot népszerűsít.

Azzal, hogy a TCW a fejlődő világban végzett munkájáról tudatosságnövelő előadásokat tart és az Egyesült Királyságban működő cégektől és egyénektől adományokat gyűjt, hozzájárul a társadalmi különbségek csökkentéséhez.

Jelen állapot és hatás

A TCW jelenleg két szélturbinát működtet Tamil Naduban, amelyek együtt több mint 8 millió egység (kWh) elektromos áramot termelnek minden évben. Az így előállított áramot eladják, betáplálják a regionális hálózatba.

1 *http://www.theconvergingworld.org/Vision (2011. dec.)*

Referenciák és irodalom:

I. A kezdeményezés honlapja: http://www.theconvergingworld.org/

II. Rövidfilmek a kezdeményezésről: http://dev.theconvergingworld.org/video

III. Pontin J. és Roderick I. 2007. Converging World – Connecting Communities in Global Change. *[Összetartó világ – Közösségek összekapcsolása a globális változás korában]* Schumacher Briefing Series. The Schumacher Society, Egyesült Királyság. 80 old.